

Duurzame Dorpen in Actie

Naam initiatiefnemer	Pieter van Walbeek
Straat en huisnummer	x
Postcode en woonplaats	x
Email	x
Telefoon	x
Pakkende titel idee	Nieuwe energie voor ouderen / Energietransitie als een gezonde uitdaging
Korte omschrijving	Ouderen betrekken bij de energietransitie: - voornaamste drijfveer van het plan: 'ouderen' zijn geen 'uitgewerkte' mensen, maar hebben juist de tijd (en de energie) om zich te verdiepen in de energietransitie en daadwerkelijk bij te dragen; - de energiecoöperatie is een veel te weinig bekende bemiddelaar om ouderen onafhankelijk een 'advies op maat' te geven en begeleiding te bieden bij problemen. Voor een uitgebreide omschrijving zie PDF document.
Wat maakt je idee verrassend?	Het gezondheids-aspect van het plan: ouderen betrekken bij de samenleving houdt hen actief én gezond!
Wat maakt je idee vernieuwend?	In onze sterk geïndividualiseerde samenleving biedt de energie-transitie juist de gelegenheid om iets van 'verbinding' in de samenleving tot stand te brengen.
Wat maakt je idee uitvoerbaar?	Zie de 'praktische uitwerking' in het pdf document.
Hoeveel tijd kost je plan?	Met tussenpozen waarschijnlijk enkele jaren, omdat het zinvol is van kern tot kern de ouderen te benaderen.
Geef een raming van de kosten van je plan.	Gezamenlijk briefpapier én enveloppen van gemeente Wijdmeren én energiecoöperatie / postzegels

NIEUWE ENERGIE VOOR OUDEREN

DE ENERGIETRANSITIE ALS GEZONDMAKENDE UITDAGING

Pieter van Walbeek

Prijsvraag 'Duurzame dorpen in actie. Wijdmeren in energietransitie'

Februari 2020

Inhoud:

1. Duurzame verbinding: juist voor 65 +
2. Concept van de gezamenlijke brief van de gemeente Wijdmeren en de energiecoöperatie
3. Praktische uitwerking

DUURZAME VERBINDING: JUIST VOOR 65 +

Op dit moment kan je nauwelijks een krant lezen, de radio beluisteren, een tv programma bekijken of de milieu- en de klimaatproblemen komen aan de orde. Je kunt je niet voorstellen, dat er iemand bestaat, die er niet van op de hoogte is, zelfs niet onder de groep van 65+'ers, die in het maatschappelijk leven toch enigszins aan de zijlijn staat. Maar al sta je met die kennis aan de zijlijn, dan is toch wél de vraag of je niet met die kennis ernaar zou moeten handelen. Bij een poging om een straatgroep op te zetten, hoorde ik, dat vele ouderen in onze straat reageerden met de houding: 'ja ik weet er wel van, maar om er iets aan te doen, dat is iets voor een jongere generatie. Mijn tijd zal het wel uithouden'.

De Vlaamse psychiater Dirk de Wachter heeft onlangs een boek gepubliceerd met de titel 'De kunst van het ongelukkig zijn'. In het TV programma Buitenhof wist hij over het thema van het boek beeldend te vertellen - misschien nog wel boeiender dan in het boek. Het contrast 'verbinding tegenover ikkigheid' stond in het tv interview centraal. In onze moderne tijd leven velen 'ikkig' zonder enige verbinding met de rest van de samenleving. Veelzeggend begrip, dat begrip 'ikkigheid', dat in het boek nauwelijks voorkomt. Daar functioneert op verschillende plaatsen het eveneens veelzeggende begrip 'nv IK'. Ja, wanneer je je verbonden weet met de samenleving en weet welke milieu- en klimaatproblemen op dit moment aan de orde zijn, dan kan je je ongelukkig gaan voelen. Hoe kan je (de kunst!) daarmee omgaan? Jongeren komen wereldwijd in beweging, maar ouderen trekken zich in hun 'ikkigheid', in hun 'nv IK' terug. In 'de kunst van het ongelukkig zijn' is dát nu juist de houding, die om privé-problemen vraagt: je wordt eenzaam, je weet je niet meer verbonden, je plaatst jezelf buiten de samenleving. Daarom hier een pleidooi om juist onder ouderen een actie te beginnen om in beweging te komen:

Duurzame verbinding: juist voor 65 +.

Aan het begin van het derde millennium komen vele ouderen uit de samenleving van de 20ste eeuw met de bekende zuilen: de kerkelijke, de socialistische en de liberale zuil. Deze zuilen zorgden voor verbinding, behoedden hen voor al te veel ongezonde 'ikkigheid'. Maar aan het begin van dit millennium zijn die zuilen definitief verschrompeld, omdat iedereen in de zuil op de 'nv IK' is teruggeworpen. In de kerkelijke zuil op de vraag naar het persoonlijke geloof: 'bestaat God wel'? In de socialistische zuil op de vraag waar de ideologie gebleven is, nu de 'ideologische veren' zijn afgeschud. In de liberale zuil op de vraag of *ik* niet tekort komt, nu in de neo-liberale filosofie de achterdocht centraal staat, zoals Margaret Thatcher demonstreerde met haar '*I want my money back!*'. Overigens moet wel opgemerkt worden, dat deze terugval op de 'nv IK' een verregaande versimpeling betekent, wat vanuit de Europese geschiedenis in de verbinding van de zuil ontstaan is. Het is natuurlijk een gotspe om datgene, wat aan denkkraft in twee millennia in de kerk is voortgebracht, te versimpelen tot de vraag 'bestaat God wel?' Verder wordt aan de idealen, waarmee men vanuit de 19de eeuw de arbeidersbeweging heeft vormgegeven, natuurlijk geen recht gedaan met de uitdrukking 'ideologische veren'. En tenslotte is de chronische achterdocht met de vraag 'kom ik niet tekort?' geen goede weergave van het liberalisme van de 19de eeuw, zoals dat na de Franse revolutie is ontstaan. Ja, vrijheid (liberalisme), gelijkheid (socialisme) en broederschap (en ook zusterschap in de kerkelijke gemeente) lijken aan het begin van het derde millennium te stranden in een ongezonde 'ikkigheid'.

De huidige generatie 65 + stamt uit de naoorlogse tijd van de wederopbouw. Juist zij hebben aan den lijve ondervonden hoe welvaart is ontstaan door verslaafd te raken aan massa-consumptie, aan veel te goedkoop voedsel, aan veel te goedkope vliegvakanties, aan veel te goedkope kleding en last but not least aan veel te goedkope energie. Vele 65+'ers zullen zich nog herinneren hoe in het huis van hun jeugd maar één kamer verwarmd werd, hoe bij een vorstperiode - vóór het tijdperk van thermopane- en HR++ glas - de bloemen op de ruiten stonden en de handdoeken stijf stonden door bevriezing. Intussen vinden we het vanzelfsprekend dat heel het huis verwarmd wordt, dat we voor van alles een elektrisch apparaat als een moderne slaaf laten werken, niet beseffend hoe we zelf verslaafd geraakt zijn aan al dat energie-verslindende, lui-makende comfort.

Wanneer je dit even tot je door laat dringen, is het eigenlijk onbegrijpelijk, dat deze naoorlogse generatie - de generatie na de zondvloed van de tweede wereldoorlog - nu deze houding heeft: na ons de zondvloed van de klimaatcrisis. Daarbij zijn er tal van redenen om hen te laten weten, dat het ongezond is om je afzijdig te houden en gezond om in beweging te komen:

- door iets te doen - ook al plak je alleen maar radiatorfolie achter je verwarming - blijf je betrokken bij de samenleving. Wat wel als het grote vraagstuk van 'eenzaamheid bij de ouderen' naar voren gebracht wordt, is niet op te lossen met bezoekjes of uitjes, die de eenzaamheid alleen maar bevestigen. Ouderen betrekken bij het probleem van de klimaatcrisis door iets te gaan doen, is voor alle betrokken partijen veel zinniger.

- juist de oudere generatie heeft de tijd om zich in passende maatregelen te verdiepen. Dat voorkomt ook geestelijke luiheid, wanneer je niet meer voortgedreven wordt door de maatschappelijke druk om te presteren. Hoewel bij het ontstaan van dementie vast vele factoren een rol spelen, zou oriëntatie in de energie-transitie met alle geestelijke en lichamelijke activiteiten, die daarbij horen, toch ook een antidotum tegen deze vreselijke volksziekte kunnen zijn.

- voor een generatie, die er aan gewend was dat bij de transitie naar aardgas de distributeur ervoor zorgde, dat een monteur langskwam om de kooktoestellen aan te passen, is het wel de vraag hoe ze zich kunnen oriënteren in de wirwar van de snelle verkooppraatjes, die colporteurs in de handel met betrekking tot de energietransitie te bieden hebben.

Maar juist op dit punt zou het plan 'Duurzame verbinding, juist voor 65 +' verder uitgewerkt kunnen worden. In samenwerking met de gemeente zou de energiecoöperatie bijvoorbeeld een aanbod kunnen doen, toegesneden op de generatie 65 +. Natuurlijk moet daarbij een onderscheid gemaakt worden tussen huurders en huiseigenaars. Maar voor beiden kan toch een voorstel geschreven worden, waarbij tijdens een huisbezoek van een energiecoach dit voorstel kan worden toegelicht. Uiteraard zal het voorstel voor de huiseigenaars uitgebreider zijn, dan voor de huurders. Maar ook voor huurders is het nodige te doen: led-verlichting, tochtstrippen etc.

Leidend bij de uitwerking van het plan zal echter de titel van het boek van Dirk de Wachter moeten zijn: 'De kunst van het ongelukkig zijn'. Niet het ongeluk van de dreigende klimaatcrisis staat bij deze kunst centraal, maar de kunst er op een creatieve manier mee om te gaan. En voor de jongere generatie is die kunst uiteraard noodzakelijk, maar niet minder voor de generatie van 65 +, willen ze zichzelf niet buiten spel zetten.

Pieter van Walbeek

November 2019

Concept van de gezamenlijke brief van de gemeente Wijdmeren én de energiecoöperatie Wijdmeren

Betreft: energiebesparing en energieopwekking voor 65 +

Geachte mevrouw, mijnheer,

De gemeente Wijdmeren heeft besloten om in samenwerking met de energiecoöperatie Wijdmeren de ouderen in onze gemeente te benaderen met betrekking tot de energietransitie (vermelding raadsbesluit dd.??). Ieder in onze samenleving, ook de ouderen, zullen op de hoogte zijn van de dreigende klimaatverandering en de mogelijke gevolgen daarvan. Helaas zien we, dat er vele indianenverhalen in omloop zijn, zodat met name ouderen geneigd zijn om te denken, dat 'het hun tijd wel uit zal dienen'. Maar er zijn simpele maatregelen te nemen, die heel weinig hoeven te kosten en toch veel effect te hebben. Daarmee wordt de investering in korte tijd terugverdiend. Om alles op een rijtje te zetten, volgt hieronder een overzicht.

Klimaatverandering wetenschappelijk vastgesteld

Onomstotelijk is wetenschappelijk vastgesteld, dat er vanwege het vele gebruik van fossiele brandstoffen als olie en gas klimaatverandering plaatsvindt. In de loop van miljoenen jaren zijn deze fossiele brandstoffen ontstaan. En het is eigenlijk heel logisch, dat er problemen moeten ontstaan, wanneer in een paar generaties de verbranding van grote hoeveelheden van deze fossiele brandstoffen onze grote behoefte aan energie moet dekken. Het goede bericht is nu dat er goede alternatieven zijn: energie uit zonlicht, windkracht, waterstof, etc. Maar met dit goede bericht is het tegelijk begrijpelijk, dat ouderen, die hun hele leven gewend waren aan fossiele brandstoffen als olie en gas zich afvragen of zij zich moeten verdiepen in al die onbekende nieuwigheden.

Eenzaamheid bij ouderen

Al vele jaren is het telkens terugkerend onderwerp, dat in de belangstelling komt: eenzaamheid bij ouderen. Nadat mensen afscheid genomen hebben van hun werkzame leven en de prestatiedruk wegvalt, is het begrijpelijk, dat de horizon wat kleiner wordt. In het bijzonder wanneer iemand alleen komt te staan. Natuurlijk kan een bezoekje of een uitje daarbij helpen, maar fundamenteel verandert er niets in de problemen. Wat wél helpt is het gegeven, dat iemand zich weer betrokken voelt bij de samenleving. En de energietransitie kan hierbij in plaats van een belemmering (onbekende nieuwigheden!), juist een uitdaging vormen. Daarbij mag je wel aan ingrijpende maatregelen denken, maar het hoeft niet. Wanneer iemand bijvoorbeeld led verlichting installeert of een nieuwe tochtstrip aanbrengt of radiatorfolie achter de verwarming (om de warmte naar de kamer te weerkaatsen) lijkt dat onbetekenend, maar zulke simpele maatregelen hebben wel degelijk effect. En vaak zijn de onkosten na een jaar er al uit en wordt de activiteit winstgevend. Blijft natuurlijk de vraag wat iemand in zijn of haar situatie kan doen. En juist daarbij kan de energiecoöperatie Wijdmeren, een platform vanuit de burgerij, een advies op maat uitbrengen door middel van

een huisbezoek van een energiecoach, die als vrijwilliger uitdrukkelijk aan geen enkele commerciële partij gebonden is.

Advies op maat door een energiecoach

Uiteraard is het van belang dat er een advies op maat wordt gegeven, want er zijn veel verschillen in ouderen met betrekking tot hun mogelijkheden: er is sprake van een koopwoning of een huurwoning, er zijn financiële verschillen, er is verschil in bereidheid tot veranderingen.

Juist met het oog op al deze verschillen kan een energiecoach u advies op maat geven. Voor een luttel bedrag van 12 euro per jaar bent u lid van de coöperatie en kunt u een bezoek van de energiecoach aanvragen. Daarbij wordt wel gevraagd om de gegevens van het soort huis, de isolatie, het energieverbruik van tevoren te verstrekken. Daarnaast ontvangt u mededelingen, waarbij u op de hoogte gehouden wordt van de activiteiten van de coöperatie.

Hierbij enkele uitgangspunten bij het advies op maat:

- In grote lijnen kan gesteld worden dat het geen zin heeft om dure voorzieningen aan te schaffen, wanneer het huis niet geïsoleerd is. Dus daarmee begint elke aanpassing: isolatie en energiebesparing;
- Bij de huidige lage rente, leveren investeringen in energiebesparing en energieopwekking veel meer rendement; dus wanneer uw spaargeld niet direct nodig heeft, is het zinnig om het daarvoor te gebruiken;
- Uiteraard is niemand verplicht het advies op te volgen.

Samenvattend:

- met betrekking tot energiebesparing en eventueel ook energieopwekking kunt bij lidmaatschap van de energie coöperatie door middel van een huisbezoek van een energiecoach advies op maat inwinnen;

- de energiecoöperatie en de energiecoach (een vrijwilliger) is aan geen enkele commerciële partij gebonden;

- uiteraard blijft het uw beslissing iets te doen in het kader van de energietransitie.

Wilt u zich aanmelden .....

Praktische punten bij de uitwerking:

1. Het lijkt me dat in een democratische samenleving de hoogste instantie in onze gemeente - de gemeenteraad - haar fiat aan het plan dient te geven. Immers voor de adressen van de doelgroep is de gemeentelijke administratie onontbeerlijk. Bij de voorbereiding in een commissie-vergadering voor het agendapunt in de vergadering van de gemeenteraad ben ik bereid het plan toe te lichten.

2. Na het fiat lijkt het mij verstandig het plan met een kleine groep verder uit te werken, waarbij zowel de gemeente Wijdmeren als de energiecoöperatie vertegenwoordigd zijn. Daarbij de volgende punten van aandacht:

- de tekst van de conceptbrief moet gemakkelijk leesbaar zijn;
  - er moet goed nagedacht worden over de bijlage's
    - invulformulier aanvraag bezoek energiecoach;
    - folder energiecoöperatie;
    - folder 'Het water komt' (Rutger Bregman)
- (biedt de watersnoodsramp van 1953 wel een zinvolle opening?)

3. Enveloppe's en briefpapier (met tekst) met gezamenlijk logo laten drukken. Kan de gemeente dat doen?

4. Brieven, tegelijkertijd met een reclamecampagne - in Weekblad Wijdmeren en/of Gooi- en Eemlander - naar een dorpskern in Wijdmeren versturen, zodat de energiecoaches niet overbelast worden.

5. Onder regelmatige publiciteit, waarbij ervaringen van mensen uit dorpskernen, die al aan bod gekomen zijn, ter sprake gebracht kunnen worden, worden de brieven successievelijk aan alle dorpskernen verstuurd. Uiteraard kunnen correcties worden opgenomen, wanneer dat nodig is.